

DT. 58.016/14/02.

Szakreferens: dr. Kozári Mónika

Bíráói vélemény

Varga Zsuzsanna:

Modelltranszferek Keletről és Nyugatról: mezőgazdasági termelőszövetkezetek Magyarországon 1949-1989 című doktori munkájáról

„Ha majd áttörjük a múltban saját magunk által épített kerítéseket, és kilépünk a világgazdaság „szabad” tereire, nem az édenkert fog várni, hanem egy könnyörtelenül kemény világ”.

Csáki Csaba – Rabár Ferenc¹

A doktori munka külön érdemének tartom, hogy különböző **időszakokra tagolva**, hazai és külföldi adatok, **egybevetések alapján** vizsgálja és **értékeli** a választott korszak magyar agrárteljesítményeit. Elősegítette a feldolgozást, a minősítést, hogy főleg az úgynevezett **szövetkezeti szektort** vizsgálta, mellőzve a más formában működő agrárágazatok (állami gazdaságok, élelmiszeripari cégek, stb.) teljesítményének elemzését. A doktori munka terjedelme ennek ellenére meghaladja a 400 oldalt.

A „szövetkezeti szektor” indulása **időben azonosnak** volt tekinthető, nem úgy némely állami gazdaság (volt gyár), stb. évszázados útjával, tapasztalataival. Az úgynevezett **közös (tsz) gazdaságok** elemzése azért is célszerű, ha a **kor** agrárviszonyainak elemzésével, eredményeinek összehasonlítható tételeivel történik.

Helyesen illesztette a doktori munka - ezért is - a **társas magángazdaságok** (az un. **tanácsi szektor**) vizsgálatát a kutatás előterébe. Vállalva a minősítést, azt is, hogy ebben a közegben a dokumentálhatóság, az adatok hitelessége gondokkal is járhatott – és jár is. Többel, mint a nagy

---

¹ Csáki Cs. – Rabár F.: Nemzetközi fejlődés – magyar agrárpolitika. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1990. 240. old.

tradíciókkal, bevált gyakorlattal működő régi intézményeknél, gazdálkodó cégeknél.

*

A magyar agrárvilág aktuális elemzéséhez **tekintélyes** – és megbízható – **forrásmennyiséget dolgozott fel a Jelölt.** A felhasznált irodalom listája, a hivatkozott szerzők sora tekintélyes, a 381-422 közötti oldalt tölti ki. A hivatkozások, lábjegyzetek száma **1213.**

Grafikonok, továbbá színes oszlop-diagrammok segítik az adatok feldolgozásában a könnyebb tájékozódást.

Megismerhetjük a Szerző un. tudományos **önéletrajzát** is, a doktori mű összefoglalóját, (téziseit), a Doktori Tanács aktuális tájékoztatóját is.

**

A doktori munka **legnagyobb érdemének tekinthető,** hogy különböző időszakokra tagolva, **hazai és külföldi egybevetések,** adatok alapján **vizsgálja és értékeli** a magyar választott időszak agrárteljesítményeit. A szövetkezeti szektort vette górcső alá, jórészt mellőzve más agrárintézmények, szervezetek teljesítményének vizsgálatát.

A XX. század magyar agrárviszonyainak olyan jellegzetességeire mutat rá (örökség, adottság, képzettség, stb.), amelyekkel számolnia kell minden fejlesztési koncepciónak a XXI. században is.

***

Varga Zsuzsanna kötete a **történeti tisztázás** jeles építő kövének minősíthető. A **XX. századi magyar agrárgazdaság,** a „vidék” történetének, tanulságainak a feldolgozása már sokat haladt előre, ám még bőven van mit tisztázni, értékelnie.

A doktori munka ebben tehát tényleges hiányt pótolhat és pótol is.

Helyeselhető, hogy az un. **tanácsi szektor** külön is szerepel a kutatás, a vizsgálat előterében, jóllehet a dokumentálhatóság gondokkal is járhatott és jár még a jövőben is.

Összefoglalva:

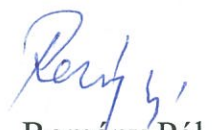
A benyújtott doktori munka tényleges hiányt pótol. **A történeti tisztázás** egyik építő kövének tekinthető, de a jövőt is szolgálja elemzéseivel, eredményeivel.

A Szerző munkája minden tekintetben: **alapossága, hitelessége, vizsgálati pontossága**, - elismerést érdemel.

Nyilvános vitára alkalmasnak tartom, hitelesnek tekintem adatait, bizonyítási okfejtését szintén.

A kéziratba több bejegyzést tettem. Talán így egyszerűbb – az arra érdemes – ajánlásokat realizálni.

Publikálásra más cím talán jobb lenne. Pl.: **Válaszúton a magyar mezőgazdaság?**

Romány Pál
prof. emeritus

Budapest, 2015. február